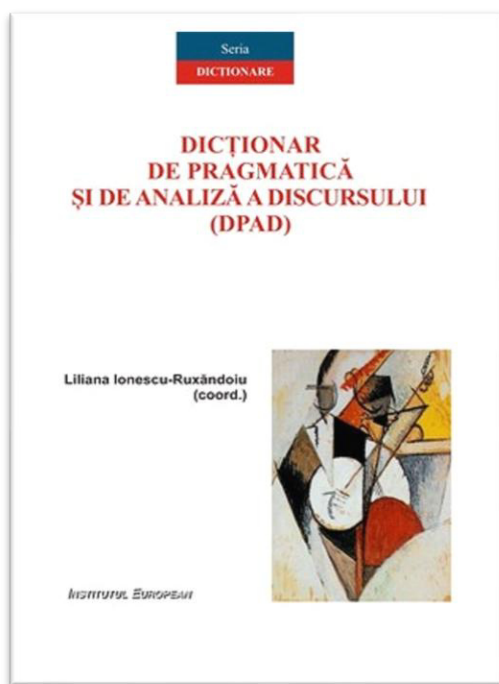


Liliana IONESCU RUXĂNDIOIU (coord.), *Dicționar de pragmatică și de analiză a discursului*, Institutul European, Iași, 2023, 549 p.



În anul 2023, la editura ieșeană Institutul European a fost publicată lucrarea *Dicționar de pragmatică și de analiză a discursului*, volum semnat de specialiști din diverse centre universitare și instituții de cercetare din București, Cluj-Napoca, Brașov, Craiova și Galați. Acest dicționar se înscrie în tradiția onorantă inaugurată în 1997 de *Dicționarul de științe ale limbii (DSL)*, lucrare publicată în trei ediții.

Date fiind diversificarea obiectivelor cercetării precum și inovațiile apărute în fiecare subdomeniu al „științelor limbii”,

s-a considerat a fi mult mai eficientă elaborarea unor volume separate care să acopere cele trei domenii de bază conturate: 1. analiza și descrierea structurii limbii, 2. pragmatica și analiza discursului, 3. stilistica.

Structural, dicționarul propriu-zis este precedat de o *Introducere* (semnată de coordonatoarea volumului, doamna profesoară Liliana Ionescu-Ruxăndoiu), urmată de prezentarea unei liste de „echivalente românești ale unor termeni de bază din engleză”, iar la final de bibliografia foarte consistentă, de aproximativ 126 de pagini, în care sunt enumerate lucrările consultate de autori în elaborarea articolelor de dicționar.

Așezându-se în tradiția *Dicționarului de științe ale limbii (DSL)*, lucrarea de față include 316 intrări, unele dintre acestea comune cu intrările din DSL, dar diferite sub aspectul redactării și al modului de prezentare a informațiilor.

După cum se menționează în partea introductivă a cărții,

„inventarul termenilor definiți și descriși reflectă, pe de o parte, diversele orientări configurate în spațiu și timp, în cercetările de pragmatică și de analiză a discursului și, pe de altă parte, natura interdisciplinară și transdisciplinară a acestor cercetări.” (p.8)

Lectura articolelor din dicționar evidențiază o serie de diferențe de perspectivă teoretică și metodologică asupra pragmaticii și analizei discursului, fapt evident și în plan terminologic, toate acestea fiind justificate „prin diferențele de tradiție intelectuală dintre spațiul anglofon (britanic și american) și cel francofon (continental).” (p.8)

În dicționar au fost incluși, cu preponderență, termeni specifici pragmaticii și analizei discursului de expresie engleză, dominant în contextul cercetărilor în domeniu, dar și termeni specifici unor școli continentale de expresie franceză, ca de pildă Școala de la Lyon sau Școala geneveză. După cum observă coordonatoarea volumului, unii dintre acești termeni au corespondente parțiale în terminologia școlilor anglofone. De pildă, *enunț* / *enunțare*, folosit de școlile de expresie franceză, față de corespondentul englez *utterance*.

În cazul termenilor ale căror definiții canonice nu le-ar justifica includerea într-un dicționar de pragmatică și de analiză a discursului (de pildă termenii din domeniul stilisticii), s-a optat pentru includerea lor, păstrându-se semnificațiile consacrate, dar deplasând accentele dinspre funcțiile estetice și expresive, din discursul literar, spre cele din comunicarea curentă.

Prezența în dicționar a unor termeni aparținând altor domenii (sociologie, sociolingvistică, antropologie culturală, psihologie și psiholingvistică, retorică și argumentare) este motivată de

„procesul de integrare progresivă a pragmaticii și a analizei discursului în direcția modernă de cercetare reprezentată de inter- și trans-disciplinaritate, în afara cărora nu sunt posibile nici înțelegerea variabilității alegerilor lingvistice individuale în aceleași condiții de comunicare, nici modul în care sunt construite semnificațiile în procesele comunicative, nici diversitatea formelor discursive.” (p.8)

În ceea ce privește structura articolelor din dicționar, observăm mai multe ipostaze. Astfel: în unele articole, se face trimitere la conceptele cuprinzătoare care le înglobează (ex. *conector pragmatic, textual* - vezi *marcator discursiv, pragmatic; conexitate* - vezi *coerență, coeziune, conectori pragmatici*; în alte articole, se fac trimiteri la sinonime cu o circulație mai largă (ex.

categorizare – vezi conceptualizare). Unele articole au dimensiuni reduse, desemnând aspecte particulare, subsumate unor concepte mai largi (ex. *confruntare conversațională, scop ilocuționar, ideologem*).

Autorii dicționarului alocă o pondere mare articolelor care se referă la conceptele de bază ale domeniului (*discurs, impolitețe, politețe pragmatică*) și la formele complexe de comunicare (*comunicare interculturală / emoțională*), o atenție specială fiind acordată celui mai recent tip: *comunicarea mediată de computer*.

Pornind de la intenția de a schița problematica esențială a conceptelor de bază, articolele de dicționar au, în general, o structură similară. Astfel, articolele de sinteză, referitoare la conceptele de bază, cuprind:

„definiția, urmată de indicarea numelui celui care a introdus conceptul și de precizări asupra evoluției semnificațiilor și a eventualelor diferențe de definire între școlile de pragmatică; trăsături specifice, clasificare, distribuție în discurs, mijloace de realizare, funcții comunicative și discursive, modele de analiză. În anumite situații, se fac trimiteri la termeni înrudiți, corelativi sau antonimici”. (p. 9)

În cazul denumirilor englezești (ex. *face, facework, frame, hedge* etc), s-a încercat găsirea unor echivalente astfel încât toate intrările din dicționar să fie în limba română. Astfel, echivalentele românești propuse sunt însoțite de menționarea în paranteză a corespondentului din engleză, intenția autorilor fiind aceea de a încerca să acrediteze o variantă românească de terminologie în domeniul pragmaticii și al analizei discursului.

Dicționarul se adresează unui public care, interesat de problematica funcționării limbii în procesele comunicative, urmărește organizarea, sistematizarea și completarea informației pe care o posedă. Este vorba, în primul rând, despre studenții și tinerii cercetători din domeniul filologiei, dar și din alte domenii cu profil umanistic, cum ar fi comunicarea, psihologia, sociologia. Dicționarul poate fi util, de asemenea, profesorilor de limba și literatura română și de limbi străine, în condițiile în care perspectiva predării acestor discipline este astăzi una comunicativ-funcțională.

Oana Cenac,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați